

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

مرکز تحقیقات
توانبخشی اعصاب اطفال

Pediatric Neurorehabilitation
Research Center

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

مداخله‌ی گفتار و زبان در کودکان دارای ناروانی گفتار

پدیدآورندگان: دکتر مرتضی فرازی و همکار

مجموعه کتاب‌های راهنمای مداخلات زودرس در اختلالات گفتار و زبان و بلع کودکان

مداخله‌ی گفتار و زبان در کودکان دارای ناروانی گفتار

پدیدآورندگان:

دکتر مرتضی فرازی - دکتر فیروزه ساجدی

Speech & Language Intervention in Children with Dysfluency

BY: Dr. Morteza Farazi
Dr. Firoozeh Sajedi

رایج‌ترین و مهم‌ترین شیوه برقراری ارتباط کودک با محیط پیرامونش، گفتار و زبان است که ممکن است در طول رشد و تکامل کودک دچار اختلال شود و روانی و وضوح گفتار را برهم بزند. ناروانی گفتار ممکن است به شکل ناروانی طبیعی و یا ناروانی غیرطبیعی نظیر لکنت، گفتارفلجی و پریده‌گویی ظاهر شود. کتاب حاضر مطالبی را در خصوص تعاریف و سطوح ناروانی، سبب‌شناسی، ارزیابی و تشخیص، مداخلات درمانی (شامل رویکردهای مستقیم و غیرمستقیم) ارائه نموده است. همچنین در انتهای این مطالب الگوریتمی به‌طور خلاصه، نحوه برخورد با کودک دارای ناروانی را نمایش داده است. مطالعه‌ی این کتاب به تمامی کارشناسان و متخصصین دست‌اندرکار در درمان کودک دارای ناروانی توصیه می‌گردد.

انتشارات دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۶۸-۶
قیمت: ۱۱۰۰۰۰ ریال

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

"مجموعه کتابهای راهنمای مداخلات زودرس در اختلالات گفتار و زبان و بلع کودکان"

مداخله‌ی گفتار و زبان در کودکان دارای ناروانی گفتار

پدیدآورندگان:

دکتر مرتضی فرازی

(استادیار گروه گفتاردرمانی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران)

دکتر فیروزه ساجدی

(استاد، متخصص کودکان، مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران)

سرشناسه	فرازی، مرتضی، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	مداخله‌ی گفتار و زبان در کودکان دارای ناروانی گفتار / پدیدآورندگان مرتضی فرازی، فیروزه ساجدی؛ ویراستار نرگس مرادی؛ [ابه سفارش] مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۷۱ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۶۸-۶
وضعیت فهرست‌نویسی	فیپا
یادداشت	واژه‌نامه.
یادداشت	کتابنامه: ص. ۶۹.
موضوع	گفتار -- نارسایی‌های کودکان
موضوع	Speech disorders in children
موضوع	اختلالات تکلم در کودکان
موضوع	Articulation disorders in children
موضوع	اختلالات ارتباطی در کودکان
موضوع	Communicative disorders in children
موضوع	گفتاردرمانی
موضوع	Speech therapy
شناسه افزوده	ساجدی، فیروزه، ۱۳۴۴ -
شناسه افزوده	دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
شناسه افزوده	دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی. مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۵ ق۴/۷۴۴: RJ۴۹۶
رده‌بندی دیویی	۶۱۸/۹۲۸۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۴۵۷۴۸۲۷

مرکز تحقیقات
توانبخشی اعصاب اطفال

دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی

نام کتاب: مداخله‌ی گفتار و زبان در کودکان دارای ناروانی گفتار

پدیدآورندگان: دکتر مرتضی فرازی - دکتر فیروزه ساجدی

ویراستار: نرگس مرادی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۶۸-۶

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۱۰۰۰۰ ریال

چاپ اول: ۱۳۹۵

چاپ: ارشیا

ناشر: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نشانی: اوین، بلوار دانشجو، خیابان کودکان، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

تلفکس: ۲۲۱۸۰۰۸۱

با قدردانی از همکاری

● صفحه آرا: گروه گرافیکی ارشیا

همه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است؛ هرگونه استفاده از متن به هر صورتی در قالب کتابچه، جزوه، تهیه CD آموزشی، تهیه نرم‌افزار، استخراج آزمون، ترجمه به دیگر زبان‌ها و استفاده از مطالب کتاب، اشکال، تصاویر و... بدون اجازه کتبی از ناشر غیر قانونی است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	پیش‌گفتار
۷	مقدمه
۹	تعاریف
۱۱	سطوح لکنت
۱۲	شیوع
۱۲	سبب‌شناسی
۱۴	علائم بالینی
۱۶	رفتارهای همراه لکنت
۱۸	علائم پریده‌گویی
۲۰	ارزیابی و تشخیص
۲۱	- ابزار تعیین شدت لکنت
۲۲	- ارزیابی تنفس و آواسازی
۲۲	- تعیین سوبرتری
۲۲	- ارزیابی انطباق و ثبات
۲۳	- آزمون نگرش ارتباطی
۲۳	- ارزیابی پریده‌گویی
۲۴	مداخلات درمانی
۲۴	- طبقه‌بندی
۲۵	- مداخله در ناروانی طبیعی
۲۷	- اصول کلی درمان لکنت
۲۷	- اهداف مداخلات درمانی
۲۸	- رویکردهای درمانی در لکنت
۲۹	- رویکرد درمانی غیرمستقیم
۲۹	- رویکرد درمانی مستقیم

۲۹	 رویکرد تعامل والد - کودک
۳۰	 برنامه‌ی لیدکامب
۳۲	 روش افزایش تدریجی طول و پیچیدگی گفته
۳۳	 روش‌های رویکرد بازسازی روانی گفتار
۳۷	 - درمان پریده‌گویی
۳۷	 موارد ارجاع و مشاوره
۳۸	 پیش‌آگهی لکنت
۳۹	 الگوریتم فرآیند ارزیابی، تشخیص و مداخله در کودک دارای ناروانی
۴۱	 جداول
۵۷	 مخفف‌ها
۵۹	 واژه‌نامه
۶۳	 واژه‌یاب
۶۵	 ضمائم
۶۹	 منابع

پیش‌گفتار

اختلال ارتباط، زبان و گفتار در دوران اولیه رشد، پیامدهای منفی زیادی در زندگی فرد به بار خواهد آورد. ماه‌های اول زندگی کودک، دوران بحرانی زبان‌آموزی به حساب می‌آید که در هیچ زمان دیگری، کسب زبان به آن سرعت میسر نمی‌باشد. به تدریج با عبور از این دوره‌ی حساس تکامل گفتار و زبان، از تأثیر مثبت تحریکات محیطی بر رشد و تکامل گفتار و زبان کاسته می‌شود. امروزه یکی از چالش‌های مهم بهداشتی پیش روی جوامع، ارتقاء سلامت کودکان دارای اختلالات گفتار و زبان در دنیایی است که موفقیت‌های فردی و اجتماعی در آن عمدتاً بر پایه مهارت‌های ارتباطی قرار دارد.

شناسایی زود هنگام کودکان در معرض خطر اختلالات تکاملی گفتار و زبان و یا کودکانی که در مراحل ابتدایی تأخیر تکاملی خود قرار دارند، و فراهم نمودن خدمات مداخله به هنگام و پیشگیری ثانویه از معلولیت‌های ناشی از این اختلالات و محدود کردن پیامدهای منفی ناشی از آنها، امری بسیار مهم و ضروری می‌باشد.

علی‌رغم اهمیت تشخیص و مداخله‌ی به موقع برای اختلالات زبانی - کلامی کودکان، متأسفانه این اختلالات در بسیاری از نقاط دنیا و به ویژه در کشور ما ایران، غالباً در سنین حساس و اولیه‌ی زبان‌آموزی، تشخیص داده نشده یا برای درمان و توانبخشی ارجاع به موقع داده نمی‌شوند. از سوی دیگر به نظر می‌رسد که بسیاری از متخصصان مربوطه نیز به اندازه‌ی کافی با تکنیک‌ها و روش‌های مداخله زودرس (زیر ۲ سال) برای اختلالات گفتار و زبان آشنایی ندارند و لذا خدمات مناسب و مؤثر به مراجعان ارائه داده نمی‌شود.

مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال با همکاری گروه آموزشی گفتاردرمانی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، در پاسخ به سفارش و با حمایت مالی دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس معاونت سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با هدف فائق آمدن بر بخشی از کاستی‌هایی که در حال حاضر موجب تأخیر در ارائه مداخلات به هنگام، مناسب و مؤثر به کودکان نیازمند مداخلات گفتار و زبان می‌شود؛ یعنی فقدان دستورالعمل‌های علمی، مدون و مبتنی بر شواهد و تجربیات متخصصان ذیربط برای

تشخیص و مداخله‌ی زودرس در اختلالات گفتار و زبان کودکان، در سال‌های ۹۲ تا ۹۴ مبادرت به اجرای طرحی با هدف تدوین دستورالعمل‌ها (پروتکل‌ها)ی مدون مداخلات زودرس برای اختلالات تکامل گفتار و زبان کودکان به تفکیک ۷ دسته اختلال مرتبط (اختلالات پیش زبانی، اختلالات زبانی، اختلال صدا، آسیب شنوایی، اختلال بلع، ناروانی گفتار و گفتارفلجی) در کودکان ایرانی، نمود. کتاب حاضر، حاصل این تلاش دو ساله است که در درجه‌ی اول بر اساس منابع علمی روز دنیا و در درجه‌ی دوم بر اساس تجربه و اجماع متخصصان ذیربط در مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال و گروه آموزشی گفتاردرمانی تدوین شده است. امید است با قرار دادن این کتاب (حاوی پروتکل‌های تشخیص و مداخله‌ی زودرس) در اختیار دانشجویان و دانش‌آموختگان رشته‌ی گفتاردرمانی، به خصوص آن دسته افرادی که در اقصی نقاط کشور با نظام تشخیص و مداخلات زودرس تکاملی معاونت محترم سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی همکاری دارند، گامی هرچند کوچک در راستای ارتقاء سلامت کودکان این مرز و بوم برداشته باشیم.

دکتر روشنک وامقی

مجری طرح و رئیس مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال

شماره: ۳۰۰/۱۷۸۲۱

تاریخ: ۱۳۹۴/۱۰/۲۹

پوست: ندارد

بدینوسیله گواهی می‌شود:

محصول و نتیجه طرح تحقیقاتی تحت عنوان "تهیه و تدوین پروتکل مداخلات زودرس برای اختلالات تکامل گفتار و زبان در کودکان"، که به سفارش دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس این معاونت توسط مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال و گروه گفتاردرمانی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی در سال ۱۳۹۴ به مجری گری سرکار خانم‌ها دکتر روشنگر و دامپی و دکتر فیروزه ساجدی و با همکاری جمعی از اعضای هیات علمی آن دانشگاه برای اولین بار در سطح کشور به انجام رسیده است، در برنامه‌های سلامت کودکان این معاونت به عنوان یک منبع و دستورالعمل علمی برای تدوین مداخلات به هنگام در کودکان خردسال دارای تأخیر تکامل گفتار و زبانی که در نظام سلامت غربال می‌شوند، مورد استفاده قرار گرفته است.

با توجه به خلاء جدی و نیاز مبرم در این زمینه در کشور، و کاربرد و بهره‌برداری که از پروتکل به دست آمده در ارتقای برنامه‌ریزی‌های سلامت محور می‌توان آن را به عنوان «طراحی روش‌ها و خدمات جدید در جهت حل مشکلات و معضلات سلامتی در کشور» که موجب «تغییر در ارائه خدمات بهداشتی - درمانی و ارتقاء سلامت جامعه» خواهد شد، قلمداد نمود.

مراتب جهت اختصاص امتیاز لازم برای ارتقاء علمی نامبردگان در بالا و همکاران (به اسامی سرکار خانم‌ها دکتر فریبا یادگاری، سهیلا شهشهانی، نیکتا حاتمی‌زاده، طلیعه ظریفیان، نیره مهدی‌پور، عطیه اشتیری، شوریده سرشت، نادیا آذری، فرین سلیمانی، طاهره سیما شیرازی، مامک جولایی، گیتا موللی، آرزو آقاجانی، فرحناز ابراهیمی، مرجان شهریاری، مینا فتوحی، و جناب آقایان دکتر مرتضی فرازی، اکبر دارویی، سعید ملایری و علی قربانی) مطابق بند ۷ یا ۸ ماده ۳ آیین‌نامه ارتقاء اعضاء هیأت علمی، و نیز اختصاص امتیاز ارزشیابی از بند «طرح‌های مداخله‌ای» به مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی که متولی اصلی اجرای این طرح بوده است، مورد تأیید این معاونت قرار دارد.

گروه هدف: کودکان دارای ناروانی گفتار

یکی از مهم‌ترین و ملموس‌ترین ابزار ارتباطی کودک با محیط پیرامونش، گفتار و زبان می‌باشد که ممکن است در طول رشد و تکامل کودک دچار اختلال شود و یکی از شایع‌ترین این اختلالات، ناروانی گفتار است که ممکن است به شکل ناروانی طبیعی و یا ناروانی غیرطبیعی مانند لکنت ظاهر شود.

تعاریف

روانی گفتار^۱: روانی در بیان صداها، هجاها، کلمات و عبارات در طول گفتار به طوری که فرد در صحبت کردن فاقد هرگونه تردید یا تکرار باشد (Nilipour et al., 2013).

ناروانی طبیعی^۲: گفتاری مرکب از تکرارهای ساده بخشی از کلمه یا کل کلمه، تکرار عبارت، کشیده‌گویی آهنگین، بازگویی اصلاحی و میان‌پرانی واژه‌ها در جریان طبیعی گفتار است. و در اکثر کودکان در محدوده سنی ۱/۵ الی ۶ سالگی (اوجش در ۲ الی ۳/۵ سالگی) قابل مشاهده است (Guitar, 2013) (جدول ۱).

ناروانی غیرطبیعی: همان ناروانی آسیب‌شناختی^۳؛ یا اختلال روانی گفتار^۴ است که به هر نوع کندی یا اختلال در تداوم، سرعت گفتار و وقفه در جریان طبیعی و روان گفتار گفته

1. Fluency

2. Normal Nonfluency (NNF) or Normal dysfluency

3. Dysfluency

4. Fluency disorder